

UDTALELSER

REGIONSUDVALGET

102. PLENARFORSAMLING DEN 3.-4. JULI 2013

Regionsudvalgets udtalelse: »Grænsearbejdere: status efter tyve års indre marked: problemer og perspektiver«

(2013/C 280/03)

REGIONSUDVALGET

- bemærker, at der er mangel på pålidelige statistiske oplysninger om "grænsearbejdere";
- insisterer på, at artikel 5 i direktivet om foranstaltninger til fremme af arbejdstagernes udøvelse af deres ret til fri bevægelighed (COM(2013) 236) ændres, så medlemsstaterne tillige kan udpege tværregionale strukturer til fremme, analyse, overvågning af samt støtte for ligebehandling af alle arbejdstagere eller deres familiemedlemmer;
- betoner, at de nationale EURES-koordinatorer (som skal fungere fra og med 2015) systematisk bør samarbejde tæt med de regionale og lokale myndigheder;
- gør endvidere opmærksom på den store betydning af tværregionale rådgivnings- og ekspertisetjenester;
- beklager, at den manglende samordning af reglerne om mindsteløn især i grænseregioner indebærer en risiko for, at arbejdskraftintensive industrier og tjenester udlægges til underleverandører, og for social dumping.

Ordfører Karl-Heinz LAMBERTZ (BE/PSE), ministerpræsident for det tysksprogede fællesskab i Belgien

Basisdokument

I. POLITISKE ANBEFALINGER

REGIONSUDVALGET

Arbejdskraftens mobilitet på tværs af grænserne og følgerne for Europa 2020-strategien

1. minder om, at det i Europa 2020-strategien fremhæves, at mobilitet både har positive virkninger for integrationen af EU's arbejdsmarkeder og fremmer arbejdstagernes tilpasningsevne og beskæftigelsesegnethed i EU;

2. bemærker, at den paradoksale situation med mangel på arbejdskraft inden for særlige områder, hvor der er langvarig arbejdsløshed, navnlig hos lavtuddannede arbejdstagere, nødvendiggør større fleksibilitet og mobilitet i europæiske grænseområder;

3. understreger, at mobilitet er en chance for især unge til at styrke deres kompetencer og få mere viden og nye erfaringer. Derfor støtter det stærkt Kommissionens initiativer, der fokuserer på unge, som det europæiske ungdomsbeskæftigelsesinitiativ, herunder ungdomsgarantiordningen, der blev vedtaget i marts 2013, flagskibsinitiativet "Unge på vej" og pilotprojektet "Dit første Euresjob";

4. fremhæver den sociale dimension i arbejdskraftens mobilitet og dens bidrag til fremme af en bæredygtig og inklusiv vækst;

5. glæder sig over Kommissionens beslutning om at modernisere og forbedre den europæiske beskæftigelsestjeneste EURES, der er et netværk, der kan øge arbejdstagernes mobilitet på tværs af medlemsstaterne. Denne reform vil også lette mobiliteten i grænseområder, hvor der kan konstateres de største mobilitetsstrømme, og yderligere styrke de eksisterende EURES-T-netværk.

REGIONSUDVALGET

Arbejdskraftens mobilitet på tværs af grænserne efter 20 år med det indre marked

6. bemærker, at der siden Regionsudvalgets første udtalelse om grænsearbejdere af den 29. september 2004 er opstået nye udfordringer i forbindelse med arbejdskraftens mobilitet, men også nye muligheder;

7. bifalder Kommissionens forslag til direktiv om foranstaltninger til fremme af arbejdstagernes udøvelse af deres ret til fri bevægelighed (COM(2013) 236), der skal sikre, at forordning (EU) nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdstagernes frie bevægelighed i EU håndhæves. Den juridiske ejendommelighed, at der stilles forslag om et direktiv til at håndhæve en forordning, som principielt har direkte virkning, viser, hvor store juridiske og administrative udfordringer, der stadig skal tackles i

den nationale lovgivning og af de nationale myndigheder, når det gælder arbejdstagernes frie bevægelighed. Udvalget insisterer på, at artikel 5 i direktivet ændres, så medlemsstaterne tillige kan udpege tværregionale strukturer til fremme, analyse, overvågning af samt støtte for ligebehandling af alle arbejdstagere eller deres familiemedlemmer. Udvalget beder om, at det også inkluderes i gruppen af modtagere af rapporten om direktivets gennemførelse (artikel 10);

8. glæder sig over vedtagelsen af forordning (EU) nr. 492/2011 af 5.4.2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen, der kodificerer forordning (EØF) nr. 1612/98, der styrker mobile arbejdstageres rettigheder og styrker eksisterende lovgivning;

9. anerkender den positive virkning af forordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger og forordning (EF) nr. 987/2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning (EF) nr. 883/2004, senest ændret ved forordning (EU) 465/2012, der forenkler og moderniserer EU-lovgivningen;

10. støtter Kommissionens initiativ til bedre beskyttelse af udstationerede arbejdstageres rettigheder. Disse udgør i nogle grænseområder en ikke ubetydelig gruppe af arbejdstagere. Forslaget til direktiv om håndhævelse af direktiv 96/71/EF kan medvirke til at mindske de nuværende begrænsninger af denne håndhævelse og styrke samarbejdet mellem de ansvarlige nationale myndigheder. Udvalget minder imidlertid om sin udtalelse af 29. november 2012, hvori det

— anførte, at det var nødvendigt med mere målrettede initiativer og tiltag for effektivt at imødegå social dumping og svig;

— beklagede, at de grundlæggende spørgsmål, som rejses i retspraksis, navnlig spørgsmålene om udvidelse af de kollektive aftaler, udvidelse af "den faste kerne" af gældende regler, anvendelse af et værtslands mere fordelagtige bestemmelser og overholdelse af grundlæggende sociale og arbejdsmarkedsretlige rettigheder som f.eks. strejkeretten ikke behandles i forslaget til direktiv;

— foreslog at styrke den sociale hæftelse for arbejdsgiver og underkontrahent ved indførelse af en bestemmelse om begrænsning af antallet af underentrepriseniveauer;

11. minder om, at mere end en tredjedel af EU-borgerne lever i grænseområder, hvor det er en del af hverdagslivet at krydse grænsen for at dyrke fritidsaktiviteter, opleve kulturelle begivenheder eller arbejde. Betydningen af de retlige og praktiske forhindringer for mobilitet er særlig stor i disse områder;

12. bemærker, at der er mangel på pålidelige statistiske oplysninger om "grænsearbejdere", som ifølge definitionen i forordning (EØF) nr. 1408/71 er "enhver arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, som udøver sin erhvervs mæssige virksomhed på en medlemsstats område, men er bosat på en anden medlemsstats område, hvortil han som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen". Ifølge "Scientific Report on the Mobility of Cross-Border Workers within the EU-27/EEA/EFTA Countries", en undersøgelse fra 2009, som Europa-Kommissionen har ladet gennemføre, var antallet af grænsearbejdere i EU (herunder EØS/EFTA) i året 2006/2007 på i alt omkring 780 000 arbejdstagere. Antallet af grænsearbejdere inden for EU-15/EØS/EFTA steg med 26 % mellem 2000 og 2006/2007;

13. bemærker, at størstedelen af pendlingsstrømmene på tværs af grænserne finder sted i Nordvesteuropa og i det sydlige Skandinavien. Der er også betydelig mobilitet mellem nye indre grænser i visse grænseområder (f.eks. mellem Estland og Finland og mellem Ungarn og Østrig). De Europæiske Grænseregioners Arbejdsfællesskab offentliggjorde i 2012 en detaljeret rapport med en analyse af omfanget af arbejdskraftens mobilitet på tværs af grænserne i visse geografiske områder, der uddyber grænsearbejdernes behov for informationer og service;

14. bemærker, at udvidelsen af EU i 2004 og 2007 har haft en begrænset virkning på arbejdskraftens mobilitet langs de "gamle" ydre grænser. Udpendlere fra "nye" medlemsstater udgør ikke mere end 15 % af grænsearbejderne i EU. Forespørgslen efter oplysninger om jobmuligheder og arbejdsforhold i nabolandene er dog steget kraftigt langs de "gamle" ydre grænser, navnlig efter fjernelsen af alle resterende arbejdsmarkedsrestriktioner, Bulgarien og Rumænien undtaget, i maj 2011;

15. deler Kommissionens opfattelse ⁽¹⁾ af, at antallet af grænsearbejdere i EU er for lavt til at skabe et virkeligt europæisk arbejdsmarked. Ifølge tal om arbejdsstyrken i EU i 2011 var blot 3,1 % af de europæiske borgere i den erhvervsaktive alder (15-64) bosat i et andet EU-land end deres eget. Regionsudvalget mener, at antallet af grænsearbejdere kunne være større, navnlig hvis borgerne kunne få bedre og mere pålidelige oplysninger og individuel vejledning. Fagforeningerne kan bidrage med specifik støtte ved f.eks. at forsvare arbejdstagere i multinational beskæftigelse. Disse mål bør også komme til udtryk i høringerne omkring prioriteterne for de europæiske finansielle programmer for perioden 2014-2020. Udvalget sender desuden en klar opfordring til medlemsstaterne om at sikre tilstrækkelig finansiering af EURES-prioriteterne.

REGIONSUDVALGET

Hindringer for mobilitet og vanskelighederne for de mobile arbejdstagere

16. bifalder det initiativ, som Kommissionen lancerede i 2012 for at undersøge skatteordningerne for grænsearbejdere.

⁽¹⁾ Se Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: "Et opsving med høj beskæftigelse" (COM(2012) 173 final).

Skattemæssige hindringer er en udbredt årsag til de problemer, som arbejdstagerne støder på. De har stadig problemer med at få de skattefordele, -lempelser og -fradrag, som de ville få, hvis de ikke havde status af grænsearbejdere;

17. betragter de indviklede regler for samordningen af de sociale sikringsystemer som en stor udfordring. Det er næsten umuligt at mindske problemerne omkring forskellene mellem de sociale sikringsystemer i EU, da lovgivningen og de administrative regler på nationalt niveau hele tiden ændrer sig og skaber nye vanskeligheder. Derfor bør adgangen til pålidelige og regelmæssigt opdaterede oplysninger og til rådgivningstjenester forbedres yderligere. Da en grænsearbejders situation er vidt forskellig fra en normal situation, bør grænsearbejderne have adgang til personlig rådgivning. E-service er et vigtigt redskab, men det kan ikke erstatte personlig service;

18. bemærker, at der ofte hersker usikkerhed om, hvordan de eksisterende retsgrundlag skal fortolkes og anvendes. Nogle problemer opstår ofte derfor kun, fordi de offentlige myndigheder ikke er enige om, hvordan den relevante lovgivning skal gennemføres;

19. er klar over, at hindringer af kulturel art, såsom utilstrækkelige sprogkundskaber, ikke kan overvindes på kort sigt. Mere målrettet sprogundervisning kunne medvirke til at ændre holdningen til arbejdskraftmobilitet. Derudover er det afgørende for at øge fleksibiliteten og mobiliteten i Europas grænseregioner, at der etableres ordninger, der fremmer praktik- og lærlingophold for både studerende og arbejdstagere;

20. bemærker, at manglen på anerkendelse af erhvervs mæssige kvalifikationer stadig er en hindring for arbejdstagernes frie bevægelighed. For at lette arbejdskraftens mobilitet vedtog Kommissionen i december 2011 et forslag til modernisering af direktiv 2005/36/EF om anerkendelse af erhvervs mæssige kvalifikationer, hvormed det europæiske erhvervspas indføres, og adgangen til oplysninger lettes. Med hensyn til de lovregulerede erhverv er der stadig et problem, da det ifølge de nationale lovgivninger er nødvendigt at besidde et bevis på særlige erhvervs kvalifikationer for at udøve disse erhverv. I sådanne tilfælde er anerkendelsesprocedurerne vanskelige og varierer stærkt fra den ene medlemsstat til den anden;

21. er bange for, at rådgivning til arbejdstagere og jobsøgende vil blive prioriteret lavere i EURES fra og med 2015, da fokus vil være på jobmatching og ydelser til arbejdsgiverne i stedet for på rådgivning om social sikring, skat og løn- og arbejdsvilkår. Udvalget understreger, at rådgivningen af arbejdstagere og jobsøgende tværtimod bør styrkes ved for eksempel

at forstærke kontaktpunkterne for arbejdstagere og jobsøgende og give arbejdsmarkedets parter flere muligheder for at yde rådgivning til grænsearbejdere;

22. beklager, at den manglende samordning af reglerne om mindsteløn især i grænseregioner indebærer en risiko for, at arbejdskraftintensive industrier og tjenester udlægges til underleverandører, og for social dumping. Udvalget efterlyser derfor europæisk samordning af mindstelønninger under behørig hensyntagen til forholdene på de respektive arbejdsmarkeder og arbejdsmarkedsparternes rolle;

23. bemærker, at forskellene i løn- og/eller skatteniveau kan udgøre en tilskyndelse for erhvervslivet i grænseområderne til at flytte til nabolandet. Konsekvensen for de ansatte er, at de ufrivilligt bliver grænsearbejdere;

24. forventer, at reformerne i retning mod en bankunion vil fjerne fragmenteringen af kapitalmarkederne, som er en meget stor hindring for skabelsen af lige vilkår i adgangen til finansiering for SMV'er i grænseregioner;

25. bemærker, at lønforskellen mellem de "nye" og "gamle" medlemsstater i EU undertiden kan være en faktor bag løndumping og upassende arbejdsforhold. Dette gør arbejdet særligt svært for de eksisterende rådgivningstjenester ved de gamle ydre grænser. Regionsudvalget opfordrer Kommissionen til at sikre, at grænsearbejdere fra lande med et lavt lønniveau ikke bliver diskrimineret i lande med et højere lønniveau.

REGIONSUDVALGET

Fremme af arbejdskraftens mobilitet på tværs af grænserne

26. minder om, at omfanget af arbejdskraftmobilitet på tværs af grænserne afhænger af flere faktorer. Lønforskel og bedre jobmuligheder er vigtige faktorer. Et udviklet regionalt og grænseoverskridende offentligt transportnet og godt kendskab til nabolandet og dets sprog er også vigtige faktorer, da de letter arbejdskraftens mobilitet på tværs af grænserne;

27. betoner, at de nationale EURES-koordinatorer (som skal fungere fra og med 2015) systematisk bør samarbejde tæt med de regionale og lokale myndigheder;

28. mener, at et systematisk grænseoverskridende samarbejde mellem de regionale og lokale myndigheder er en vigtig forudsætning for at vække de nationale organers interesse for problemer vedrørende mobilitetshindringer og forsøgene på at overvinde disse;

29. fremhæver merværdien ved oplysnings- og rådgivningstjenester for grænsearbejdere ved de europæiske ydre grænser og i de grænseoverskridende regioner. Der findes mere end 35 kontaktpunkter på regionalt/lokalt niveau, hvor grænsearbejdere

kan få personlig rådgivning og finde oplysninger. Denne ekspertise og erfaring bør udnyttes på europæisk og nationalt niveau i arbejdet med at finde løsninger på problemerne;

30. anerkender indsatsen i de europæiske grænseområder for at lette arbejdskraftens mobilitet på tværs af grænserne og arbejdet for at finde løsninger på hindringerne for mobilitet. Der er blevet offentliggjort flere rapporter med grundige analyser af grænsearbejdernes problemer og udfordringer i specifikke grænseregioner (f.eks. om hindringerne for mobilitet i regionerne Galicia/Norte de Portugal og Sønderjylland/Schleswig). Udvalget gør endvidere opmærksom på den store betydning af tværregionale rådgivnings- og ekspertisetjenester såsom taskforcen om grænsearbejdere i SaarLorLux-regionen, der samarbejder med tværnationale sociale og økonomiske partnere og politiske beslutningstagere på EU- og nationalt niveau. Det støtter ethvert tiltag for at sikre disse tjenesters overlevelse;

31. mener, at det EU-retlige instrument EGTS (europæisk gruppe for territorielt samarbejde) giver nye muligheder for at fremme og lette arbejdskraftmobiliteten i EU. Da EGTS sædvanligvis har ansatte fra mere end én medlemsstat, kunne de erfaringer, der er gjort i EGTS i forbindelse med retlige og praktiske hindringer for mobilitet være nyttige, når der søges efter praktiske løsninger;

32. anerkender det store arbejde i onlinetjenesten SOLVIT og Dit Europa – Råd & Vink, der hjælper europæiske borgere og virksomheder med at forstå og hævde deres rettigheder i EU. SOLVIT får hvert år mere end 1 300 henvendelser. Det antal kunne være større, hvis borgerne og virksomhederne i EU kendte tjenesten bedre. Regionsudvalget opfordrer derfor medlemsstaterne og de lokale og regionale myndigheder til at udbrede kendskabet til SOLVIT-centrene, især blandt SMV'er, og til at udvide deres personale, således at de kan behandle forespørgsler hurtigere.

REGIONSUDVALGET

Regionsudvalgets anbefalinger

33. understreger, at de eksisterende rådgivningsnetværk (f.eks. EURES-T, Euroregionernes ekspertnetværk) og kontaktpunkter for grænsearbejdere er unikke tjenester, der stærkt understøtter Kommissionens indsats for at øge arbejdskraftens mobilitet i EU. Grænseoverskridende rådgivningstjenester, der letter mobilitet, navnlig dem der leveres af lokale og regionale myndigheder og arbejdsmarkedets parter, bør derfor betragtes som en europæisk opgave og modtage den nødvendige finansielle støtte;

34. opfordrer Kommissionen til regelmæssigt at overvåge gennemførelsen af EU-lovgivningen om arbejdstagernes frie bevægelighed, forbud mod forskelsbehandling og samordningen af social sikring i EU's medlemsstater, aktivt bidrage til en bedre beskyttelse af arbejdstagernes sociale rettigheder i EU og tilskynde medlemsstaterne til at forstærke kontrollen som led i deres ansvar for at bekæmpe sort arbejde. Der bør også regelmæssigt indsamles kvantitative og kvalitative data om arbejdskraftmobilitet på tværs af grænserne i EU for bedre at kunne tage højde for nye udviklingstendenser og udfordringer;

35. anerkender de regionale/lokale myndigheders vigtige rolle i arbejdet med at fremme arbejdskraftmobilitet. EU bør tage ved lære af deres erfaringer og viden og sammen med dem udarbejde fælles idéer, der kan lette geografisk mobilitet og bidrage til at skabe et ægte europæisk arbejdsmarked;

36. støtter idéen om overvågning af arbejdsmarkedet på tværs af grænserne og indsamling af pålideligt statistisk materiale på regionalt/lokalt niveau. Det er vigtigt at råde over passende data for at kunne udarbejde strategier for integrerede arbejdsmarkeder og udarbejde politiske tiltag over for de nye fremspirende tendenser;

37. mener, at politisk dialog på europæisk, nationalt og regionalt/lokalt niveau samt dialog med organisationer, der

omfatter arbejdstagere og arbejdsgivere, er en nødvendig forudsætning for at løse de problemer, der konstant opstår, såsom ændringerne i den demografiske struktur eller manglen på kvalificeret arbejdskraft;

38. foreslår, at der oprettes en platform på europæisk niveau, der kan belyse de problemer, som grænsearbejdere støder på og udarbejde anbefalinger med henblik på at få dem løst. En sådan platform vil sikre udveksling af ekspertviden, gøre det lettere at udnytte mulige synergier og fremme dialogen med de ansvarlige politiske og administrative organer;

39. foreslår, at der udarbejdes en samlet oversigt over de mest hastende mobilitetshindringer og -problemer og mulige løsninger. Denne oversigt bør opdateres regelmæssigt.

Bruxelles, den 3. juli 2013.

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO

*Formand for
Regionsudvalget*
